

Smittspårning kan rädda ekonomin

Svenska Dagbladet den 29 mars 2020

Den övergripande strategin för att hantera covid-19 handlar i huvudsak om hur snabbt och hur långt spridningen bör gå. Sveriges nuvarande strategi är att sakta ner spridningen – att ”platta till kurvan” – så pass mycket att sjukvården inte överbelastas. Baksidan med att sakta ner spridningen är att de ekonomiska effekterna av pandemin kan bli större än vid ett snabbare spridningsförlopp. Arbetslösheten stiger och fler företag hinner gå i konkurs, vilket kan förvärra den ekonomiska nedgången.

Andra länder har vidtagit mer ingripande åtgärder i syfte att helt stoppa smittan. Detta har fått många att tala om att strategivalet för att möta covid-19-pandemin ytterst handlar om en avvägning mellan folkhälsa och ekonomi. Vi menar att en kraftig utbyggnad av tester för covid-19 tillsammans med modern smittspårning kan göra mycket för att minska denna motsättning. Masstestning och smittspårning är av stor nytta oavsett om man försöker att helt stoppa eller bara bromsa smittspridningen.

Det finns två typer av tester för covid-19: ett för pågående infektion (QPCR) och ett som visar om man haft infektion (kallas antikroppstest och är en teststicka man kan använda i hemmet). I dagsläget råder det akut brist på QPCR medan antikroppstest kommer bli viktigare ju större andel av befolkningen som smittats med covid-19. Vi menar att god tillgång till båda typerna av test är avgörande för att de ekonomiska skadorna av covid-19 ska minimeras.

För det första begränsas den ekonomiska aktiviteten inte bara av de restriktioner staten satt upp utan även av människors rädsla att bli smittade. God tillgång till tester för pågående infektion gör det möjligt att snabbt isolera smittade personer. Genom att använda de uppgifter om rörelsemönster som sparas i våra mobiler kan personer som varit i närheten av smittade personer sedan kontaktas och uppmanas att själva testa sig och, om testet är positivt, sättas i karantän. Den minskade risken att smittas som blir följderna gör att människor kan röra sig friare i samhället. Liknande system finns redan i Sydkorea och är under utveckling i bland annat Norge. Forskare vid Oxford-universitetet har även tagit fram en specialanpassad algoritm för att kartlägga rörelsemönster med covid-19 i åtanke. Det är naturligtvis viktigt att ett system för smittspårning värnar den personliga integriteten, men då alla uppgifter kan hållas anonyma tror vi att man kan komma långt med frivillighet.

För det andra gör en omfattande testkapacitet att bekämpningen av virusets spridning kan göras på ett mycket mer precist sätt än vad som är fallet idag. Istället för generella förbud mot till exempel folksamlingar och att uppmana alla med förkylningssymtom att stanna hemma kan restriktioner – efter det att virusets spridning fåttts under kontroll – sättas in där det verkligen behövs. Genom att genomföra frekventa tester av riskgrupper och personal inom vård- och omsorg kommer samhället också att kunna agera snabbare mot smittspridning som hotar riskgrupper. Genom antikroppstest kan man även identifiera personer som redan haft covid-19 och vilka därför kan röra sig friare i samhället.

Värdet av tester finns därför dels i en inledande fas med ökande smittspridning där de som vet att de inte blivit smittade kan gå till arbetet med en betydligt mindre risk att bli smittade, dels i en senare fas när personer som tidigare smittats men som nu konstaterats friska kan gå tillbaka till arbetet utan risk att sprida smittan vidare. Smittan bekämpas samtidigt som samhället och ekonomin hålls igång.

Dessutom möjliggör en utökad testkapacitet en överblick över virusets spridning som idag saknas. Till exempel skulle antikroppstest av ett stort representativt urval av befolkningen göra att vi får en bättre bild än idag av virusets dödlighet, vilket är avgörande information för de svåra avvägningar som ändå kommer att behöva göras. Antikroppstester har också den fördelen att de redan nu är enkla att använda och billiga. Storbritanniens regering har till exempel beställt 3,5 miljoner tester.

Ungefär hur stort är då det ekonomiska värdet av en snabbt uppbyggd testkapacitet och smittspårning? I dagsläget är det omöjligt att ge ett precist svar på frågan, men vi menar att risken för att covid-19 leder till en djup recession får anses vara betydande och att stora utgifter därmed är befogade. Vi tror inte heller att den ekonomiska kostnaden för masstester behöver vara särskilt stor sett i relation till vinsten. Om vi lägger en procent av BNP på att utöka testkapaciteten och antar att ett QCPR-test kostar 500 kronor (vilket är högt räknat) räcker det till 100 miljoner tester. En sådan kostnad är motiverad om 1 miljon personer kan gå tillbaka till sina arbeten en månad tidigare eller om arbetslösheten blir 1 procentenhet lägre än vad den annars skulle varit. Lägg därtill det mänskliga värdet för de 1,5 miljoner äldre som i många fall tidigare kan besökas av friskförklarade barn och barnbarn.

Det pågår redan ett lovvärt arbete för att öka testförmågan, men detta arbete behöver omgående skalas upp. För detta krävs ekonomiska resurser, men uppgiften är framförallt en organisatorisk och logistisk utmaning. Samtidigt är Sverige ett rikt land med stort kunnande inom IT, bioteknologi och läkemedelsproduktion. För att dessa samlade resurser ska kunna mobiliseras och koordineras på bästa sätt tror vi att det krävs ett statligt helhetsansvar. Detta gäller både att utöka den existerande testkapaciteten och att understödja utvecklingen mot snabbare tester. Staten har också tillgång till stora resurser inom universitetsvärlden både vad gäller utrustning och personal som även de bör tas till vara.

Förutom tillgång till tester krävs också en fungerande infrastruktur kring masstester och digital smittspårning. Hur detta bäst organiseras finns det andra som vet bättre än vi, men även här tror vi att staten åtminstone bör ta på sig en koordinerande roll.

Tommy Andersson

Erik Grönqvist

Erik Lindqvist

Daniel Spiro

Robert Östling